

NØVN

Hugleiðing um Stórhús

Nú, ið Leonia rundar tey 90, vil eg við hesi hugleiðing ynskja henni hjartaliga tillukku. Hon er nú búsitandi á Gerðisgarði í Skálavík.

Hjúnini Jens Ludvík og Leonia vóru bæði dalbingar í fleiri ættarlið. Stórhús og Hvanngarðurin vóru grannahús. Jens Ludvík mintist væl tann dagin, Leonia var fødd. Hann var 6 ára gamal, tey drupu gásarungar tann dagin, sum var 15 november 1923. Hon var dóttir Sunnevu og Niclóa Larsen á Hvanngarðinum.

Leonia er elst av teimum 8 systkjunum á Hvanngarðinum. Aftan á hana komu tvíburðarnir Kjartan og Hilmar føddir 29 oktober 1925. Tá hon var 5 ár, doyði pápin av vanlukku. Mamman giftist uppáftur og fekk 5 børn í seinnu giftu.

Tá Leonia var 15 ára gomul fór hon út at tæna, fyrst til Húsavíkar, so til Skálavíkar og síðan suður á Tvøroyri til Marionnu og Torvald Joensen, foreldrini hjá H.D. Joensen gamla landslækninum. Torvald hevði verið lærari í Húsavík og í Dali.

Jens Ludvík Johannesen føddur 11 apríl 1918, sonur Beda og Súsannu Johannesen. Hann fór til skips 16 ára gamal. Hann sigur frá einum túri í Grønlandi við „Gurun Zoegu,“ Kristian Sivertsen við Gjógv var skipari. Úrtøkan tað árið var býtt javnt í millum menninar, og tað vóru 208 kr í part. „Tá kríggið kom, slapst ikki avstað aftur,“ sigur Jens Ludvík „tá skuldi maður vera heppin og helst kenna onkran fyri at fáa kjans. Men teir, sum sluppu avstað, fingi nógv burturúr. Eftir krígsslok fór hann við Albert Victor og fekk stórur úrtøku í tveir túrar, enn allar hinar tilsaman, ið hann hevði verið á sjónum. Nógv korn var velt í Dali undir krígunum. Dalur var gott kornpláss, serliga norðari bøurin, har sólin stendur á, og sodnhúsini vóru fleiri. Seinasta kornið varð velt í 1948.

Leonia og Jens Ludvík giftist 11. januar 1948, tey búsettust í Stórhúsi. Hon hevði tá verið heima í eina tíð og hjálpt mammuni við teimum yngri systkjunum. Jens Ludvík og Leonia fingi tveir synir. Jóannes føddur 21 mai 1951, giftur við Oddvør Jacobsen úr Haraldssundi. Yngri sonurin Tórus, føddur 19 mars 1956, giftist við Bergittu. Tey bógva í Fugleberg á Sælandi, haðani hon er ættað.

Jens Ludvík legðist tíðliga uppá land, og fór at arbeiða fyrifallandi arbeiði í bygdini. Hann tók sær av jørðini, sum var í húsinum og tað gekk hann høgt uppí: Tey høvdu fyra neyt í fjósinum.

Kirkjan, ið er bygd í 1957, sæst úr køksvindeyganum í Stórhúsi. Áðrenn Dalur fekk kirkju máttu tey til gongu til Húsavíkar. Saman við Skarvanesi var Dalur uppi í Húsavíkar kirkjusókn til 1957. Undir Vørðuni gingu dalbingar heim til Húsavíkar til messu. Undir Vørðuni gingu brúðarpørini við fylgi. Har komu tey berandi dópsbørnini. Og her bóru tey kisturnar heim í kirkjugarðin í Húsavík, eisini var hetta leiðin til handils. Leonia sigur frá, at hon sjálv helt á yngra soninum, tá hann í 1956 var doyptur í Húsavíkar kirkju, og hann var seinasta barnið í Dali, sum doypt er í Húsavík.

Kirkjan í Dali er sera vøkur og snotilig kirkja. Alt er froyrøskt handverk. Malvina Clementsen úr Húsavík, fødd 13 mars 1895, deyð 12 juli 1985 var lærarinna í tíðarskeiðinum 1949- 62, í Dali og Skarvanesi. Hon stóð, saman við øðrum, fyri arbeiðinum at fáa kirkjuna bygda. Um hesa tíðina vóru nógvir fuglfirðingar í Dali. Altarringurin er smíðaður á Meka í Fuglafirð. Elias á Skipanesi og Jógvan av Hellunum búðu í Stórhúsi. Jógvan málaði kirkjuna saman við Jákup Paula úr Fuglafirði. Jógvan á Hellinum dámdi so væl í Dali, at hann kom aftur at ferðast so at siga á hvørjun ári aftaná at kirkjan var liðug. Jens Ludvík og Leonia vóru bæði góð við Kirkjuna, og vóru hvønn sunnudag í kirkju tá tey vóru í bygdini. Tey vóru eisini góð við dansin, tað var so sjálvsagt fyri tey, at kristnilliv og froyrøski dansurin gingu hond í hond.

Nú vit eru við dansin skal man siga eitt sindur um hann. Jens Ludvík og bróðir hansara Johannes kvóðu longu sum óvitar, og tá ið teir vóru á kvørnuni og mólu korn, kvóðu ella sungu teir altíð, og tá var ikki sjáldan, at fólk steðgaðu og lýddu á uttanfyri. Tiltikið er á einari komediu í Skopun, har teir, uml. 20 ára gamlir kvóðu Regin Smið, og dansurin gjørdist so góður, at teir hildu

á við Brynhildar tátti. At enda tóku aðrir við og kvóðu Høgna tátt eisini. Johannes futti til Klaksvíkar, men Jens Ludvík kvað nógv í Dali. Hann dugdi nógv, bæði kvæði og vísur. Best dámdi honum Guttorms vísu, tí hana hevði hann lært frá mammu síni, sum doyði á heysti í 1932, bert 39 ár gomul. Hon æt Súsanna og var úr húsinum Oyragarði. Hann lærði seg Runtsivalstriðið úr bókini hjá Jóannesi Patursson. Tað var væl longri enn tann uppskriftini, ið var vanlig í Dali, men honum dámdi hana betri, tí søgan var so fløkt í gomlu uppskriftini. Tey kvæði, sum honum dámdi væl at skipa, vóru Eingrims synir, Jøkils kvæði, Álvins táttur, (2, tátt í Hábars Kvæði), men hann skipaði eisini vísur m.a. Hjalmar og Huldu. Jens Ludvík var tiltikin fyri gott kvæðalag.

Her vil eg siga frá einum minni um dans í Dali. Eitt vikuskifti skuldi verða ein veitsla í Eiriksgarið, ártalið minnst eg ikki, men eg mundi vera 8-9 ár tá. Tað var Dansifelagið í Havn, sum varð boðið suður til hesa veitsluna. Eg bleiv ikki leingi uppi, men eg svav í Stórhúsi. Um 4-5 tíðina um morgunin vaknaði eg av fólkapráti í køkinum. Har mundu vera eini 10 fólk, sum vórðu boðin inn. Eg fór upp og niður í køkin, tá segði Leonia „Hygg nú kemur Andrass beigin,“ hettar segði hon altíð, tá ið

stórus sum hann er við trimum eldholum. Tað er so hugaligt og nossligt inni. Tey brendu torv og torvið gav ein serliga góðan lukt. Á hesum komfýrinum gjørdi Leonia góðar drýlar og breyð, tað varð ofta sitið og ligið uppi á komfýrinum, tá hann var flógvur, helst tá tað var kalt úti, hesin komfýrur er sum nýggjur í dag. Nú eg nevndi komfýrin at brenna torv í, vil eg siga eitt sindur um torvarbeiði, sum var gjørt tá torvið var skorið. Vanliga síðst í mai varð farið undir at skera torv. Torvarbeiðið fór fram í fleiri stigum. Fyrst var at skera torvið, síðan at bera burtur, reisa ella seta upp, misskifta, koyra saman í eldar, og at enda fáa torvið til hús. Smærri torvgravir nevndu tey torveygu. Flag og annar avgrevstur var lagdur afturi aftur, so hvørt sum torvið varð skorið og vatn varð veitt burtur.

Eg mundi vera fyrsu ferð í Dali 1974, at vitja systur, og her kom eg til at kenna hesu hjúnini í Stórhúsi, síðani tá havi eg verið nógv í Dali, tá vóru fleiri børn í bygdini sum eg kom skjótt at kenna, og sum heild kom eg at kenna alla Dalsbygd, man var har suðuri í Dali so

ofta sum man kundi. Tá í 70-unum vóru fleiri børn í Dali. Tey tóku væl ímóti mær og høvdu meg við í spælinum á skúlatúninum. Teimum vil eg eisini her takka fyri ta deiligu tíðina, eg havi verið í Dali. Dalur hevur nógv góð minni fyri meg, og tí kalli eg hana fyri mína aðru heimbygd.

Ja, at koma til Sandoyinna er nakað serstakt, ein sera vøkur oyggj. At koma til Skopunar og koyra við bussu eystur til Dals er hugtakandi. Tá so bussurin koyrir gjøgnum bergið, har vegurin er so smalur, at man sær niður yvir tað bláa havið, og tað brøttu liðina. Í lundatíðini kemur tað fyri, at man kann síggja lundar flúgva fram við bussinum. Tá vit koma til Hamarsenda og síggja Dalin liggja niðanfyrir okkum, er tað fyrsta, sum eg hyggi eftir Stórhúsi. At síggja roykin úr skorsteinuinum fara upp í luftina var nakað heilt serligt. Bussurin steðgaði í skúlatúninum og so til gongu Millum Garðarnar, móti portrinum inn í túnið, har hjúnini bæði komu í móti okkum at ynskja okkum vælkomin, síðan inn í gongina og inn í køkin har komfýrurin var heitur, har torv var brennið. Jú, man

Leonia og Jens Ludvík – hjúnini bæði við komfýrin